

Nummer 29/juni-juli 2014

Nieuwsbrieven van de Stichting 'De Grijpvogel' beogen geïnteresseerden te informeren over wetenswaardigheden in het licht van het doel van de stichting en over onder handen zijnde initiatieven respectievelijk projecten.

Ik stel het op prijs dat er naar hartenlust op de inhoud wordt gereageerd en er bestaat geen enkel bezwaar tegen dat de nieuwsbrieven ook worden doorgestuurd aan andere (potentieel) geïnteresseerden.

Deze nieuwsbrieven worden gepubliceerd op de website van de Stichting De Grijpvogel www.stichtingdegrijpvogel.nl en ook op de website 'Bekiek et mar' http://www.bekieketmar.nl/Bekiek_et_mar/st_De_Grijpvogel.html

1. KORTE SAMENVATTING VAN DEZE NIEUWSBRIEF

- Enkele korte berichten
 - Nieuwe informatiebordjes bij de kunstwerken aan de weg
 - Overheidssubsidie voor de Friese Waterlinie Week?
- Hoe verder met de literaire prijzen in de Stellingwerven?
- Ingezonden brief over de publieke kunstwerken, verstuurd aan de Gemeenteraad
- Het unieke kunstwerk 'De Veenwerker' van Eddy Roos in Appelscha

2. ENKELE BERICHTEN

Nieuwe informatiebordjes bij de kunstwerken aan de weg

In de 26^e nieuwsbrief van april 2014 kondigden wij al aan dat er onder coördinatie van de Stichting De Grijpvogel nieuwe informatiebordjes zullen worden aangebracht bij de totaal 45 kunstwerken aan de weg in de gemeente. Het merendeel van de oude in 2007 aangebrachte bordjes was flink beschadigd en daardoor amper meer leesbaar. Ook diverse zuiltjes waarop de informatiebordjes zijn bevestigd zijn aan vervanging toe. De gehele operatie zal op korte termijn starten en enkele weken in beslag nemen.

De publieke kunstwerken staan op verschillende locaties in alle dorpen verspreid over de gehele gemeente, zoals midden in het dorp, bij verschillende scholen en ook op prvaat terrein (bijvoorbeeld in Rikkingahof en bij Laco Sportcentrum in Oosterwolde).

De verenigingen Plaatselijk Belang, de Stichting Comperio, een aantal scholen en andere belanghebbenden zijn inmiddels over het plan geïnformeerd.

Overheidssubsidie voor de Friese Waterlinie Week?

De Stichting 'De Grijpvogel' heeft de Provinsje Fryslân verzocht bij te dragen aan de dekking van de kosten voor de organisatie van de 'Friese Waterlinie Week' gedurende de data 19 – 23 augustus 2014. De bevordering en ondersteuning van deze activiteiten past binnen de doelstelling van de Stichting. De belangstelling en dus ook het draagvlak voor de Friese Waterlinie neemt duidelijk toe, getuige onder meer de deelname aan wandel- en fietstochten langs de schansen, de flinke verkoop van het boek 'Bij de bek af' van schrijver Karst Berkenbosch en het aantal belangstellenden bij zijn rondleidingen langs deze schansen. De provincie heeft het verzoek in behandeling. De hoogte van de provinciale subsidie bedraagt maximaal 25% van de subsidiabele kosten. Als de provincie de aanvraag honoreert, volgt de gemeente met 10%.

3. HOE VERDER MET DE LITERAIRE PRIJZEN IN DE STELLINGWERVEN?

Eind 2012 besloot de gemeenteraad om de verordening 'Riegelment De Stellingwarver Schrieveri'je Pries en Riegelment H.J. Bergveld Pries' in te trekken. Reden was dat het College van B&W niet meer de kans wilde lopen om in een formeel juridisch geschil terecht te komen. Die situatie dreigde omdat enerzijds het College volgens de verordening verplicht zou zijn een prijs uit te reiken, terwijl anderzijds er door de desbetreffende werkgroep geen voorstel kon worden gedaan voor de Schrieveri'je Pries vanwege een te beperkt aantal aanmeldingen. In zekere zin was het een technisch besluit. De prijzen zouden niet worden opgeheven en ook de hoogte van het geldbedrag zou in tact blijven.

Wethouder Sierd de Boer meldt tijdens de vergadering van de Raadscommissie Welzijn van 6 november 2012: 'In principe verandert helemaal niets aan de prijzen en ook niet aan het subsidiebedrag. We moeten echter voor 31 december 2012 de beslissing over het intrekken van de verordening nemen, want anders zitten we volgend jaar weer met dezelfde verplichting en lopen we mogelijk weer tegen dezelfde problemen aan. Dat willen we coûte que coûte zien te voorkomen'.

Op de website van de Stellingwarver Schrieversronte valt hieromtrent iets van een vervolg te lezen uit de laatste jaarvergadering van de Algemene Raad: 'Tiedens de jaorvergeerdering van de Algemeine Raod van de Stichting Stellingwarver Schrieversronte was veurzitter Ype Dijkstra in zien eupeningstoepspraoke bepaold niet lovend angaonde de holing van de Stellingwarver gemientebesturen ten opzichte van de Stellingwarver tael.....Et Schrieversronte-bestuur vernam kotleden ok van et veurnemen van de gemienten om de literaire H.J. Bergveldpries stop te zetten. Dijkstra: 'D'r is nóg een reden waaromme ik teleursteld bin in de holing van de gemientebesturen. Et is et indringende geluud dat oons berikt (d'r is gien overleg!) dat de gemientebesturen de (zes-jaarlikse!) Bergveldpries, vernuumd naor de "founding father" van et Stellingwarfs Hendrik Johannes Bergveld, óschaffen willen! Mit alle respekt, mar dat kan netuurlik niet! Wi'j schaffen in Nederlaand de (jaarlikse) P.C. Hooftpries of de Constantijn Huygenspries ok niet of. De Bergveldpries vot: dat mag niet gebeuren!'

Ik denk dat Dijkstra hier gelijk heeft. Je schaft een dergelijke prijs niet zo maar af. Dat doe je niet. Een andere vraag is echter wie de prijs bekostigt. Die twee zaken moeten niet met elkaar worden verward. Als de gemeenten financieel hun handen ervan af trekken, dan zal er op een andere wijze voor het geld moeten worden gezorgd. Als gemeente zorg je er mee voor dat in een begeleid proces van verandering de continuïteit kan worden gewaarborgd. Voorkomen moet immers worden, dat met het badwater ook het kind wordt weggegooid.

4. INGEZONDEN BRIEF OVER DE PUBLIEKE KUNSTWERKEN, VERSTUURD AAN DE GEMEENTERAAD

Geachte leden van de raad,

Met inbreng van de Stichting De Grijpvogel zijn in de afgelopen twee jaar de volgende culturele zaken uitgevoerd:

- de spreukbank voor het gemeentehuis;
- regulier onderhoud publieke kunstwerken in de gemeente door het bedrijf Kunstwacht;
- plaatsing gevelsteen met gemeentewapen bij de hoofdingang gemeentehuis;

Vervolgblad nieuwsbrief Stichting 'De Grijpvogel'

- (aanstaande) plaatsing nieuwe informatiebordjes met/zonder zuiltjes bij de publieke kunstwerken.

Door deze activiteiten is de Reserve Culturele Elementen Dorpsuitbreidingen van ruim € 50.000,- (stand 31 december 2012) in vrij korte tijd vrijwel volledig opgesoupeerd. Dat is op zich ook niet zo verwonderlijk aangezien voordien gedurende een aantal jaren de politieke aandacht voor de publieke kunstwerken was verminderd. Gevolg hiervan was een opgelopen onderhoudsachterstand. Diverse kunstwerken zijn er zorgelijk bij komen te staan. De Stichting De Grijpvogel heeft daar op diverse momenten op gewezen. Ook vanuit sommige verenigingen Plaatselijk Belang is er aandacht voor gevraagd.

Het is daarnaast zo dat de in onze gemeente Ooststellingwerf nog aanwezige ca. 30 gevelstenen met het gemeentewapen (waardevol in kunsthistorische zin en geïnitieerd door oud-burgemeester Bontekoe) volledig uit de gemeentelijke administratie zijn verdwenen, met dien verstande dat deze voor de gemeente formeel niet meer bestaan. Een bijzondere constatering.

Er is een overgeleverde uitspraak van oud-burgemeester Oosterwijk (1965 – 1985), die opmerkte: 'Als je naar je zin woont, dan ga je je huis versieren'. Hij bedoelde dit in overdrachtelijke zin als een opgave voor de gemeente het eigen gemeentelijke gebied mooi te maken. Een dergelijke uitspraak heeft in wezen nog niets aan kracht ingeboet. De praktische uitvoering ervan helaas wel. Er zijn echter ook enkele lichtpuntjes.

Bij de behandeling van de Kaderbrief 2015 – 2018 in de Raadsvergadering van 24 juni jl. heeft de raad besloten tot een jaarlijkse dotatie van € 10.000,- ten behoeve van Kunst en Cultuur gedurende drie jaar (2015 – 2016 – 2017). Een citaat uit de kaderbrief: 'We voeren een cultuurbeleid dat erop is gericht jong en oud in contact te brengen (en te houden) met kunst en cultuur'.....en.....'Kunst en cultuur moet voor alle lagen van de bevolking toegankelijk zijn.....en.....*Een hoog niveau aan kunst en cultuur is een stimulans voor de economie. Vooral de werkgelegenheid in de toeristische sector heeft hier baat bij*'.....en ook 'Cultuur levert een belangrijke bijdrage aan een aantrekkelijk woon- en verblijfsklimaat in Ooststellingwerf. Het belang van cultuur voor de samenleving is dat het mensen ontwikkelt en samen bindt. Iedereen moet de kans en gelegenheid krijgen te participeren'.

De hierin belangrijke verwoorde gedachten verdienen beslist verdere uitwerking!

In 2006/2007 heeft de gemeente opdracht gegeven tot het project 'Kunstwerken aan de weg'. In dit project waren onder andere een eigen website en een boekwerk opgenomen met plattegronden en auto-, fiets- en wandelroutes langs de kunstwerken. De website is ondertussen al weer geruime tijd uit de lucht en wordt niet opnieuw toegankelijk gemaakt. Het boekwerk moet nodig worden geüpdate, maar er wordt geen geld voor beschikbaar gesteld. De Stichting De Grijpvogel is, als ze hier iets mee wil, noodgedwongen aangewezen op fondsenwerving. Opnieuw dreigt de zorg en aandacht van de politiek voor het culturele erfgoed in onze gemeente geringer te worden, ondanks genoemde dotaties.

Tevens wordt ons inziens in praktische zin nog niet voldoende de koppeling gemaakt met toeristische en economische activiteit, zoals hierboven beoogd.

De Stichting wil daarom graag de volgende aandachtspunten aan u voorleggen met als doel de verminderde politieke aandacht voor kunst en cultuur en met name de publieke kunstwerken **indirect** weer nieuw leven in te blazen.

Deze aandacht benadrukt de Stichting met het oog op een bijdrage van de verdere ontwikkeling van toeristische en economische activiteiten in onze gemeente op onder meer de volgende wijze:

Vervolgblad nieuwsbrief Stichting 'De Grijpvogel'

- 1. De publieke kunstwerken in onze gemeente moeten in een samenhangende visie en beleid beter in verband worden gebracht met toerisme en economische bedrijvigheid (horeca en verblijfsmogelijkheden).**
2. In deze geest dient de veronderstelde kloof tussen 'kunst en cultuur belijden' en 'kunst en cultuur realiseren' te worden verkleind; met andere woorden bijvoorbeeld concreet: opnieuw toegankelijk maken van een website 'Kunstwerken aan de weg' en heruitgeven van het boekwerk met dezelfde titel. Het gaat hierbij niet primair om website en boekwerk als zodanig, *maar om het actualiseren van deze middelen in het belang van stimulering van toerisme en economische activiteit (horeca en verblijfsmogelijkheden e.d.) in onze gemeente, met name ook met behulp van het door specialisten doen ontwerpen van aantrekkelijke kunstwerkenroutes voor o.a. automobilisten, fietsers en wandelaars;*
3. In plaats van de huidige wijze van voeding van de 'Reserve Culturele Elementen' te weten: 'In de kostprijs wordt uitgegaan van € 0,50 per m². Bij verkoop van particuliere bouwgrond wordt dit bedrag toegevoegd aan deze reserve' een nieuwe wijze van voeding van deze reserve bedenken en toepassen. De voorkeur van de Stichting betreft een voorwaardelijke jaarlijkse dotatie (bijvoorbeeld vanuit de Algemene Reserve dan wel de Reserve Grondexploitatie) tot een jaarlijks maximaal te besteden bedrag van een structureel nader vast te stellen hoogte, gelet op de noden (vanwege de staat van de kunstwerken) en initiatieven uit de samenleving. Bijvoorbeeld vaststellen van de maximale standaardhoogte van € 50.000,-, het reservebedrag zoals in de stand van 2012;
4. Formeel herstellen van de administratieve verankering van de in kunsthistorische zin waardevolle gevelstenen met het gemeentewapen als publieke kunstwerken respectievelijk culturele elementen;
5. Instellen kleine deskundige adviesgroep ten behoeve van ontwikkeling en uitvoering gemeentelijk beleid met betrekking tot de vernieuwing en behoud van de publieke kunstwerken in onze gemeente.
6. In zijn algemeenheid tenslotte: waarom als raadslid of als fractie niet vaker advies gevraagd aan verschillende mensen die kijk hebben op de publieke kunstwerken in onze gemeente in het geval men er zelf onvoldoende over weet? Daar hoeft niemand zich voor te schamen. Het kan juist heel goed zijn voor de eigen onafhankelijke oordeelsvorming om dit wel te doen. Daarna is men altijd nog vrij eigen standpunten in te nemen.

Graag willen wij bovengenoemde aandachtspunten desgewenst nader toelichten in de komende vergadering van uw raad of desbetreffende commissie.

5. HET UNIEKE KUNSTWERK 'DE VEENWERKER' VAN EDDY ROOS IN APPELSCHA

'Aan het beeld van de Veenwerker in Appelscha kan men zien dat beeldhouwer Eddy Roos een theateropleiding heeft gevolgd en zich interesseert voor choreografie. (Hij heeft veel danseressen afgebeeld). Er zit dynamiek en beweging in. In de jaren '60 kwam Roos in aanraking met de ideeën van de 'Sturm und Drang'-beweging uit de 18^e eeuw. Deze wordt gekenmerkt door de passie voor de natuur en legt de nadruk op emotie en intuïtie. Eddy Roos is altijd op zoek naar die emoties en daarin is hij uitstekend geslaagd. De Veenwerker is haast een gesmoorde schreeuw van armoede geworden en ook met het maar gedeeltelijk weergeven van het lichaam drukt hij die

Vervolgblad nieuwsbrief Stichting 'De Grijpvogel'

armoede uit. Uit de hele houding en de handen spreken een gevoel van afgepeigerd zijn.

Dat de nood hoog was bewijst wel het grote turfoproer in 1892. Door de opkomst van de steenkool ging de prijs van de turf omlaag en ook de betaling aan de veenwerkers. Naast de ellenlange werkdagen hadden de veenwerkers ook te maken met de soms lange winters, waarin niets werd verdiend. Door de gedwongen winkelnering en het drankmisbruik werd de nood alleen maar vergroot. De gevolgen zijn in dit beeld te zien'.

Bron: 'Kunstwerken aan de weg' (2007) Karst Berkenbosch.

In het Groningse Uithuizen heeft Eddy Roos een museum met een permanente tentoonstelling van sculpturen, tekeningen en grafisch werk. Tevens worden permanent dansfilms van hem vertoond. Vele beelden zijn ook te zien in de beeldentuin van de Borg Verhildersum in Leens (Gr.). Geïnspireerd door de klassieke oud-Hollandse tuinen werkt Roos al meer dan

35 jaar aan een ultieme samenhang tussen de natuur en zijn beelden.

<http://www.eddyroos.nl/>

Karst Berkenbosch voelt een duidelijke affiniteit tot het beeld van de Veenwerker dat volgens hem veel te mooi is voor de plek waar het nu staat. Het komt daar naar zijn zienswijze beslist niet tot zijn recht.

Berkenbosch: 'Het mooiste beeld van Ooststellingwerf is nu weggestopt tussen de gebouwen van een woonzorgcentrum voor ouderen. Het valt nu absoluut niet op. Staat ver van het toeristische centrum (De Boerestreek) en is niet zichtbaar vanaf de vaart'.

Rechts een deel van de plattegrond van Appelscha met bij het kruisje de plaats (Riemsoord) waar de Veenwerker nu staat. Berkenbosch vervolgt: 'De Veenwerker is niet zomaar een beeld maar staat symbool voor alle veenwerkers die soms onder bijna onmenselijke omstandigheden hun werk moesten verrichten. Dit beeld verdient een prominente plaats in Appelscha: langs de vaart of als dat niet kan op de Boerestreek. Het is dan veel zichtbaarder en komt dan ook in het vizier van de toerist.

De Veenwerker kan naar mijn mening werken als een katalysator voor de belangstelling voor Appelscha. Nu is dat nog te veel gebonden aan de bossen en de zandverstuiving. De geschiedenis van de veenderij hangt er nu bij de toerist maar wat bij. Het beeld nodigt mensen uit om zich te verdiepen in de geschiedenis van Appelscha (in de breedste zin van het woord, dus tevens de sociale geschiedenis) waardoor ook de belangstelling voor bijvoorbeeld de wijkenstructuur richting Ravenswoud toeneemt. Ook zou je net als in Diever (Shakespeare) elk jaar een openluchtvoorstelling (in het openluchttheater) kunnen brengen over die geschiedenis in het toeristenseizoen: De strijd van de veenarbeider is natuurlijk een onuitputtelijke bron en kan op diverse manieren vorm gegeven worden. Ook zou je op oude pramen de geschiedenis van de veenderij kunnen uitbeelden tijdens een

Vervolgblad nieuwsbrief Stichting 'De Grijpvogel'

pramenparade. De Veenwerker levert wat dat betreft inspiratie genoeg op om daar ook toeristisch gezien wat mee te doen.

Maar allereerst zal de Veenwerker een veel prominentere plaats moeten krijgen dan het beeld nu heeft, zoals het is weggestopt tussen een paar gebouwen en ver weg van de toeristische plaatsen in Appelscha. En wie over het beeld nog twijfelt, moet eerst mijn beschrijving (dankzij Eddy Roos) in mijn boek 'Kunstwerken aan de weg' maar eens lezen en het daarna gaan bekijken. Ik kan me niet voorstellen dat mensen dan niet getroffen worden door de uitstraling van dit beeld. Sleutelwoord is dus dat het beeld *symbool* staat voor alles waarmee een veenwerker te maken had'.

Stichting De Grijpvogel/Frans Wuijts/juli 2014